

CAP27- Tukihakukoulutukset Pirkanmaalla

Ympäristösopimukset ja luomusitoumukset 13.4.2023

Yhteistyössä: Pirkanmaan ELY-keskus ja MTK-
Pirkanmaan Farmarin Teematieto-Hanke

Ohjelma

- 9.30–9.45 Farmarin teematieto -hanke tarjoaa aamukahvit
- 9.45–11.30 Ympäristösopimukset
 - Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus
 - Kosteikot
- 11.30–12.15 Lounastauko (omakustanteinen) HUOM! Tampereen Messu- ja Urheilukeskuksessa maksuna käy vain korttimaksu.
- 12.15–14.15 Luomusitoumukset ja luomutuotannon valvonta
- 14.15–14.45 Uuden rahoituskauden vaikutukset maatiloilla
- 15.00 Hyvää kotimatkaa

Ympäristösopimukset

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
Jenna Unnaslahti

Esityksen sisältö ja haettavissa olevat sopimukset

- Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus
- Alkuperäiskasvien ylläpitosopimus
- Kosteikot
 - Ei-tuotannollinen investointi
 - Kosteikkojen hoitosopimus

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus

Sopimuksen tavoite

- Luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämisen ja tämän suuntauksen kääntämisen sekä ekosysteemipalvelujen edistäminen sekä elinympäristöjen ja maisemien säilyttäminen

Kuvassa monimuotoinen sopimusalue. Aluskasvillisuus ruoho- ja heinävaltainen, paljon niittykasveja, katajia, puustoa monilajisesti

Kuva: Jenna Unnaslahti, Pirkanmaan ELY-keskus

Sopimukseen hyväksyttävät alat

- Sopimuslohkon tulee olla **laiduntamalla tai niittämällä hoidettava** pellon ulkopuolinen ala, joka on:
 - perinnebiotooppi,
 - luonnonlaidun,
 - luontoarvoiltaan monimuotoinen tai maisemaltaan merkittävä peltojen reuna-alue (max. 20 m tai 40 m leveä) tai peltoalueiden metsäsaareke (max. 1 ha) tai
 - maatalousympäristön muinaismuistokohde, kulttuuriperinnön hoitokohde tai uhanalaisen lajiston säilymistä edistävä kohde

Kuva: Jenna Unnaslahti, Pirkanmaan ELY-keskus

Perinnebiotooppi

- Kallioketo, keto, niitty, rantaniitty, lehdesniitty, hakamaa tai metsälaidun, joilla on nähtävissä selviä merkkejä laidunhistoriasta
- Arvokas perinnebiotooppi on ala, joka on perinnebiotooppien inventoinnissa vuosina 2016-2022 määritelty maakunnallisesti (M) tai valtakunnallisesti (V) arvokkaaksi perinnebiotoopiksi

Kuva: Jenna Unnaslahti, Pirkanmaan ELY-keskus

Kuvan perinnebiotooppi; metsälaidun: Monilajinen (myös lahottajasieni havaittavissa), katajaa, lahoppuuta, eli puusto ei ole taloudellisesti hyvää/kannattavaa. Ruoho- ja heinäkasvillisuutta, aukkopaikkoja.

Luonnonlaitumet

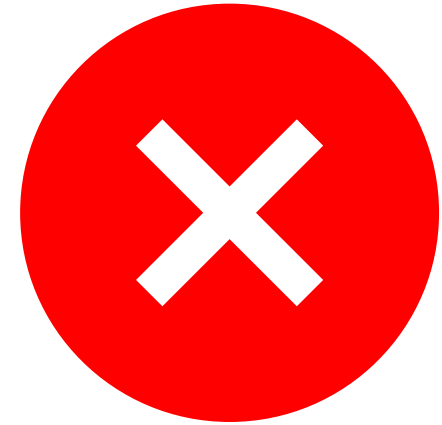
- **Sijaittavat maatalousympäristöön kuuluvassa maisemakokonaisuudessa** ja sillä on oltava muusta ympäristöstä erottuvia **luonto- tai maisema-arvoja**, joita voidaan edistää hoidolla
- **Pellon ulkopuolinen laidun**, jota käytetään karjan rehuntuottoon (mutta ei luokitella perinnebiotoopiksi ainakaan tässä vaiheessa)
- **Reunavyöhykkeet** (lähtökohtaisesti enintään 20 m leveitä):
 - Pellon ja metsän välinen alue
 - Pellon ja tien välinen alue (erityisestä syystä enintään 40 m leveä)
 - Pellon ja vesistön välinen alue (erityisestä syystä enintään 40 m leveä)
- **Peltoalueen metsäsaareke** (enintään 1 ha)

Kuvassa pellon ulkopuolinen laidun, monilajinen puusto, ruoho- ja heinävaltainen, pellon ja vesistön välinen alue.

Sopimukseen ei hyväksytä

- Aloja, joilla ei ole selviää monimuotoisuus- tai maisema-arvoja (esim. metsätaloustaloudessa olevat tai lajistoltaan yksipuoliset metsät, pihanurmikot, puistot, puutarhat, laajat yhtenäiset avokalliot)
- Aloja, joita hoidetaan jo jonkin toisen rahoituslähteen tuella tai toisesta rahoituslähteestä olevat kunnostustoimenpiteet ovat kesken (esim. Helmi-ohjelman tuki)
- Vain pelkästään raivaamalla tai aitaamalla hoidettavia alueita

Sopimuksen yleisiä edellytyksiä

- Hakijan on oltava viljelijä (alaikäraja 18 vuotta, harjoitettava maataloustoimintaa) tai rekisteröity yhdistys (tilatunnus vaaditaan)
- **Sopimuskausi on viisi (5) vuotta**
 - Sopimuskausi ja -vuosi **alkaa aina 1.5.**
 - Sopimuskausi ja –vuosi päättyy **30.4.**
- Sopimukseen haettavan alan on oltava hakijan hallinnassa koko sopimuskausi
- Sopimukseen haettavan alan on oltava **yhteensä vähintään 0,30 ha** ja yksittäisen peruslohkon alan tulee olla vähintään 0,05 ha (lohkot piirrettävä Vipu-palvelussa)
- Sopimusta **haetaan sähköisesti Vipu-palvelussa**
 - Ilmoita avoimet alueet koodilla **Ympäristösopimusala pysyvä nurmi** (Huom. Täytettävä pysyvän nurmen vaatimukset, koska ala voi saada myös mm. perustulotukea ja luonnonhaittakorvausta!)
 - Ilmoita puustoiset alueet koodilla **Ympäristösopimusala puustoinen**
- **Maksua on haettava joka vuosi peltotukihaun yhteydessä**, jotta sopimus pysyy voimassa

Tukitasot

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus

Hoito (valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltu perinnebiotooppi)	610 €/ha/v
---	------------

Hoito (paikallisesti arvokkaat perinnebiotoopit, luonnonlaitumet)	460 €/ha/v
---	------------

Raivaus (tarkoittaa kunnostusraivausta, ei ylläpitoraiavausta, kertaluonteinen korvaus)	450 €/ha
---	----------

Aitaaminen (pysyvä aita, kertaluonteinen korvaus)	1 500 €/ha
---	------------

Petoaita (kertaluonteinen korvaus)	2 400 €/ha
------------------------------------	------------

Perustason vaatimukset

- **Suojellut (1096/1996) 29 §:n puuryhmät ja yksittäiset puut, on säilytettävä**, jos ne kasvavat maatalousmaalla olevan peruslohkon sisällä tai peruslohkon pientareella
- **Natura-alueilla** sijaitsevilla sopimuslohkoilla, jotka ovat pysyvää nurmea, tulee noudattaa perustasona GAEC 9 vaatimusta, jonka mukaan Natura2000-alueiden pysyvät nurmet on säilytettävä, eikä niitä saa kyntää. Suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.
- Sopimusalueella on noudatettava **luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaisia suojelupäätöksiä**, jos sopimusalue sijaitsee tällaisella alueella

Hoidon tavoitteet

- Tavanomaista arvokkaampien **luonto- tai maisema-arvojen säilyttäminen ja edistäminen**
- Perinnebiotoopin ja uhanalaisen lajin esiintymän hoidon tulee olla **eduksi** alueen **maatalousluonnon monimuotoisuudelle**
- Muilla kohteilla myös maiseman hoito voi olla tavoitteena (luonnonlaitumet)

Kuvan metsälaitumella laidunnuksen jäljet ovat hyvin nähtävissä; jopa isojen kuusten alaoksat puuttuvat, ”alaosasta näkee läpi”. Aluskasvillisuus ruoho- ja heinäkasveja. Valoisia aukkopaiikkoja.

Vuosittaiset hoitotoimenpiteet

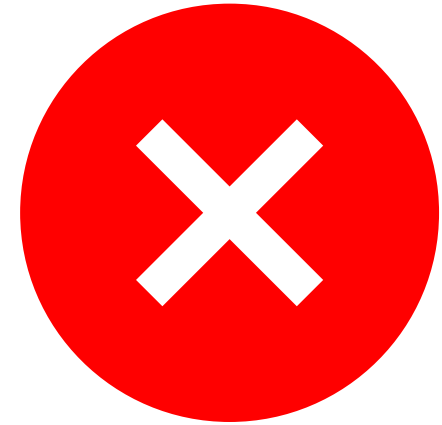
- Tuenhakijan tulee toimittaa sopimuksen haun yhteydessä hoitosuunnitelma
- Sopimusaluetta/lohkoja on **hoidettava laiduntamalla tai niittämällä ja niittojätteen poiskorjuulla vuosittain**. Poikkeamisesta niittojätteen poiskorjuun vaatimuksesta tulee olla selvitys hoitosuunnitelmassa.
- Hoitotoimet aloitettava lähtökohtaisesti ensimmäisenä sopimusvuotena, ellei hyväksytty hoitosuunnitelma muuta edellytä
- Laidunnuksen ja niiton **lisäksi** hoitotoimenpiteitä voivat olla muun muassa **ylläpitoraivaus ja raivausjätteen korjuu** (monesti vaaditaan kohteelle), lehtipuiden lehdestys tms.
- Sopimuslohkoilla tehtävistä hoitotoimenpiteistä on **pidettävä ajantasaista hoitopäiväkirjaa/lohkomuistiinpanoja** sitä mukaa kun toimenpiteitä toteutetaan

Laidunnuksen toteuttamisesta

- Jos sopimusalaa hoidetaan laiduntamalla; **Laidunnuksen tulee olla koko alueen kattavaa ja laidunpaineen alueelle sopiva**
 - Eläinten määrä ja laidunnusaika mietittävä, lohkotaanko alaa kenties pienempiin kokonaisuuksiin ja kierrätetään eläimiä lohkojen välillä kattavan laidunnuksen saavuttamiseksi? Laidunpainetta on seurattava
 - Eläinten jättämät hylkylaikut tulee tarvittaessa niittää
 - **Eläimille ei saa antaa lisärehua eli laitumella tulee olla eläimille tarpeeksi syötävää**
 - Laidunnus on toteutettava siten, ettei se aiheuta alueen kasvillisuuden haitallista rehevöitymistä tai maaperän eroosiota (eli maanpinnan kulumista)
 - **Alueet on laidunnettava erikseen muista laidunnurmista**
 - Laidunnuksen välivuosi mahdollinen loispaineen tai uhanalaisen lajin säilymisen edistämiseksi (ELY-keskuksen luvalla, kerran sopimuskaudella) → hoidon tuki peruttava kyseiseltä vuodelta

Kielletyt toimenpiteet sopimusalueilla

- Maanmuokkaus
- Lannoitus
- Käsittely kasvinsuojeluaineilla
- Ojitus ja metsitys
- Puuston hakkuu, joka ei edistä luonnon monimuotoisuus- tai maisema-arvoja ja jota ei ole hoitosuunnitelmassa mainittu
- Pelkkä yölaidunnus tai käyttö talvella jaloitteluna

Yksivuotiset kunnostustoimenpiteet

- Sopimusalueen **aitaaminen, kunnostusraivaus tai petoaitaaminen**
- Toimenpide ja toteutusvuosi on **mainittava hoitosuunnitelmassa**
- Toimenpiteen voi toteuttaa **kullakin lohkolla korkeintaan kerran sopimuskaudella**
- Toteutettava sen kalenterivuoden aikana, jolloin hakee toimenpiteelle maksua (ei voi hakea takautuvasti)
- **ELY-keskus tarkastaa tarkastuskäynnillä haetun kunnostustoimenpiteen tarpeellisuuden**
 - Toimenpiteen voi toteuttaa omalla riskillä ennen tarkastuskäyntiä 1.5. alkaen (kohteita on todennäköisesti paljon, joten käynti voi venyä loppukesäänkin)
 - Kuitti ostetuista aitamateriaaleista säilytettävä
- **Jos kunnostettavaa lohkoa ei pystytä laiduntamaan/niittämään kunnostusvuotena, sopimuksen hoitokorvaus on peruttava 31.12. mennessä**

Yksivuotiset toimenpiteet, aitaustuki 1/3

- Tuki 1500 €/ha
- **Aita on toteutettava pysyväksi** ja sen on oltava materiaaliltaan sellainen, että se soveltuu suunnitellulle eläinlajille
- Ei myönnetä vain osaan aidasta
- Aitaustoimenpiteen korvaus sisältää kaiken materiaalin ja työn, mitä aitaaminen vaatii sekä mahdollisen portin

Yksivuotiset toimenpiteet, aitaustuki 2/3

- **Voit hakea aitaustoimenpidettä:**

- Uusille peruslohkoille, jotka ilmoitetaan ympäristösopimukseen.
- Pitkään hoidossa olleelle kohteelle, jolla on huonokuntoinen aita ennestään, eikä huonokuntoisuus johdu olemassa olevan aidan huoltotoimenpiteiden laiminlyönnistä.
- Olemassa oleva aita joudutaan purkamaan ja rakentamaan uudestaan.
- Jos laiduntava eläinlaji vaihtuu, eikä aiempi aita ole uudelle eläinlajille soveltuva.
- Aita tehdään siten, että se menee pieneltä osin sopimukseen hyväksytyjen lohkojen ulkopuolella. Silloin aitaamistoimenpiteen maksu menee tukikelpoisten hehtaarien mukaan, jotka ilmoitettu toimenpiteeseen ja ovat tukikelpoisia. Sama tilanne koskee rantaniittyjä, joissa aita menee veteen eikä yhtä sivua pystytä välttämättä aitaamaan ollenkaan.

Yksivuotiset toimenpiteet, aitaustuki 3/3

- **Et voi hakea aitaustoimenpidettä, jos:**

- Pitkään hoidossa olleella kohteella kaikki tolpat joudutaan uusimaan, mutta verkko voidaan vielä osin hyödyntää.
- Aitaus on mahdollista toteuttaa vanhan aidan korjaamisella tai vain osan lohkon aitaamisella
- Olet saanut aidan tekemiselle jo muuta tukea, mutta tekeminen on jäänyt kesken.
- Haluat aidata yksittäisen alueen vain osittain esimerkiksi estää eläinten kulun niemekkeeltä mantereelle.
- Saaren ympärille tehtävä aitaus ei ole eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämätön.
- Esimerkiksi kesämökkien takia joudutaan tekemään osittain aita siellä täällä mökkitontit kiertäen.
- Jos edellisen sopimuskauden aikana olet laiminlyönyt aidan ylläpitoa.

Yksivuotiset toimenpiteet, petoaitaus

- Tuki 2 400 €/ha
- Pääosin samat ehdot, kuin aitaustuessa
- Korvausta ei myönnetä vain osaan aidasta
- **Suurpetouhan on oltava ilmeinen:** uhka käy ilmi Luken suurepetohavainnoista tai asiasta on paikallista tietoa.
- Petoaita on toteutettava siten, että se pitää pedot poissa laitumelta.
- Toimenpiteestä ei makseta, jos olet saanut petoaitaan rahoitusta tai tarvikkeita muusta lähteestä esimerkiksi Riistakeskuksesta.

Yksivuotiset toimenpiteet, kunnostusraivaus 1/2

- Tuki 450 €/ha
- Toimenpidettä voi hakea koko peruslohkolle tai vain peruslohkon osalle (piirrettävä kasvulohkona Vipu-palveluun)
- **Voit hakea toimenpidettä:**
 - Uudelle peruskunnostettavalle peruslohkolle, joka ei ole vielä ollut sopimuksessa.
 - Sopimuksessa olleelle peruslohkon osalle eli kasvulohkolle, jos suunnitelman mukainen laidunnus on jättänyt tiheikköjä, joita eläimet eivät alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen hoidakaan pois.
 - Jos lohko on rehevää ja eläinlaji vaihtuu laidunnettavalla alueella siten, että raivaustarve yllättäen kasvaa ja osa alasta jäisi muuten hoitamatta.
 - Jos lohkon aiemmat kunnostustoimenpiteet eivät ole riittäviä, vaikka ne on tehty ajoissa ja ehtojen mukaisesti

Yksivuotiset toimenpiteet, kunnostusraivaus 2/2

- **Et voi hakea kunnostusraivaustoimenpidettä, jos:**
 - ELY-keskus toteaa hallinnollisella tarkastuskäynnillä, ettei uusi sopimukseen haettu ala täytä tuen ehtoja.
 - Alueelle on tehty aiemmin kunnostusraivaus
 - lohkojen raivaukset on mahdollista toteuttaa pienimuotoisemmilla vuotuisilla ylläpitoraivauksilla.
 - Lohko ollut valvonnassa ja aiempaan sopimukseen on todettu hoito- tai kunnostusraivauksen laiminlyönti.
 - Raivaustarve johtuu edellisen sopimuksen ylläpitoraivauksen ja raivausjätteen poiskorjuun laiminlyönnistä.
 - Ennalta suunniteltu välivuosi aiheuttaa merkittävän raivaustarpeen. Kyse on silloin ylläpitoraivauksen laiminlyönnistä.
 - Kunnostettavan lohkon raivauksessa on kyse ruovikon niittämisestä, tai esim. vadelman tai horsman niittämisestä lohkolta.

Hoitosuunnitelman sisältö

- Ympäristösopimuksen ja suunnitellun hoidon **yleiskuvaus, tavoitteet ja vaikutukset ympäristöön ja/tai maisemaan**
- **Kaikki toteutettavat** perustamis-, hoito- ja muut **toimenpiteet** lohko- tai hoitokokonaisuuksittain sekä toimenpiteiden **toteutusaikataulu** vuosittain
 - Myös mahdollinen aitaaminen ja/tai peruskunnostusraivaus on löydyttävä hoitosuunnitelmasta
- Puustoon kohdistuvat hakkuut ja muut toimenpiteet
- Selostus, **miten toimenpiteet edistävät sopimuksen tavoitteiden saavuttamista**
- **Selvitys / maininta, jos muulla julkisella rahoituksella rahoitetaan jotain toimenpiteitä**
- Mainittava, jos alue sijaitsee esim. luonnonsuojelu- tai Natura-alueella ja sitä koskevat perustason mukaiset hoidon vaatimukset ja rajoitukset
- Hoitosuunnitelman teettämiseen voi hakea Neuvo 2030 rahoitusta

Sopimuksen hakeminen

- **Hakemus tehdään Vipu-palvelussa sähköisesti peltotukien haun yhteydessä (viimeinen hakupäivä 15.6)**
- **Sopimuslohkot piirrettävä** (jos uusia lohkoja) ja hoitotoimet (niitto vai laidunnus) mahdollisesti ilmoitettava lohkoittain
→ **Varaa aikaa hakemuksen täyttämiseen!**
- Myös pakolliset liitteet palautetaan Vipu-palvelun kautta
 - Hoitosuunnitelma (kaikille pakollinen liite)
 - Mahdolliset vuokrasopimukset
 - Yhdistysten osalta jäljennös kokouspöytäkirjasta, jossa on päätetty sopimuksen hakemisesta
- Tarkempi ohje sopimuksen hakemiseen Vipu-palvelussa on luettavissa osoitteessa www.ruokavirasto.fi/vipu/

Lohkojen ilmoittaminen Vipu-palvelussa

- **Ympäristösopimusala pysyvä nurmi**
 - **Puita enintään 50 kpl/ha hajanaisesti lohkolla**
 - Puuksi katsotaan yli 4 m korkea puuvartinen kasvi sekä alle 4 m korkea kataja
 - Heinä- tai nurmirehukasveja oltava yli 50 % alasta
 - Ilmakuvalla näkyvät suuret kivet ym. tukikelvottomat alat otettava alasta pois
 - Lohkon maankäyttölaji luonnonlaidun ja -niitty
- **Ympäristösopimusala puustoinen tai muu ala**
 - Puumäärällä tai heinäkasvien määrällä ei ole tarkkaa määritelmää
 - Lohkon maankäyttölaji metsämaa tai muu alue
- Jos pysyvän nurmen lohkolla on tiheämpiä puusaarekkeitä, voi näistä tehdä omia peruslohkojaan ja ilmoittaa ne ympäristösopimusala, puustoinen tai muu ala
 - Huomioi kuitenkin, että peruslohkon alan on oltava vähintään 0,05 ha, jotta se hyväksytään sopimukseen

Muutokset sopimukseen

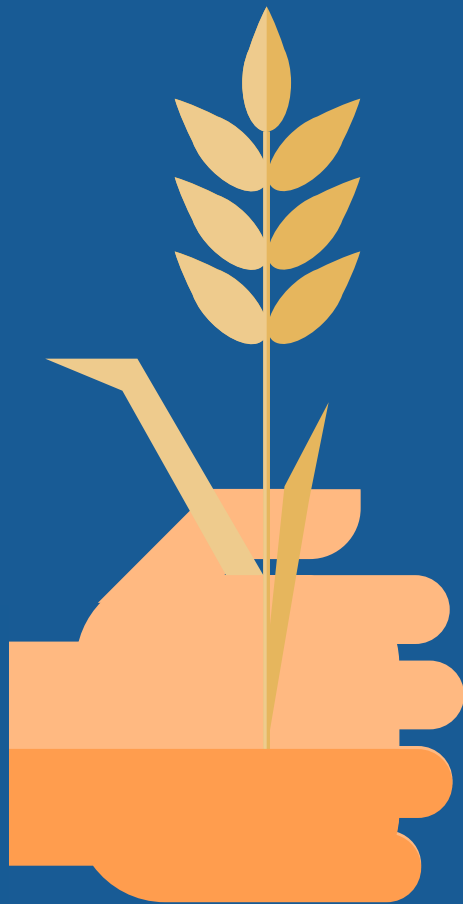
- Hoitosuunnitelmaan on mahdollista tehdä muutoksia sopimuskauden aikana, mikäli ELY-keskus hyväksyy ehdotetun muutoksen
→ **Muutostilanteissa aina yhteys oman alueen ELY-keskukseen hyvissä ajoin**
- Alan lisääminen mahdollista kunkin vuoden määrärahan puitteissa
- Sopimuksen siirtäminen (esim. SPV-tilanteet, muut hallinnan muutokset)
 - **Siirtoa haettava 15 työpäivän kuluessa** omistus- tai hallintaoikeuden siirtymisestä toimittamalla lomake 160 ELY-keskukseen
- Sopimusalan väheneminen mahdollista tietyin edellytyksin ilman takaisinperintää (Huom. hoidettavaa sopimusalaa kuitenkin jäätävä 0,30 ha)
 - Sopimusalan osittaisissa siirtotilanteissa
 - Ylivoimainen este tai poikkeuksellinen olosuhde
 - Sopimusehtojen mukaista hoitoa ei enää jatketa

Sopimuksesta luopuminen

- Ympäristösopimuksesta voi luopua ilman takaisinperintää, jos:
 - ympäristösopimukseen kuuluva ala vähenee sopimuksen siirtämisen johdosta alle vähimmäismäärän (0,30 ha)
 - luopumisen syynä on ylivoimainen este tai poikkeuksellinen olosuhde. Tuenhakijan on esitettävä ylivoimaisesta esteestä tai poikkeuksellisesta olosuhteesta riittävät todisteet kirjallisesti

Lisätietoa aiheesta löytyy esimerkiksi

- Peltotukien hakuopas 2023:
<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/peltotukien-hakuopas/peltotukien-hakuopas-2023/>
- Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus:
<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosopimus/>
- Maatalousluonnon monimuotoisuuden edistäminen (LUMO) -projekti:
<https://www.ruokavirasto.fi/teemat/tieteellinen-tutkimus/tutkimushankkeet/kaynnissa/ruoantuotanto-ja-maaseudun-elinvoimaisuus/maatalousluonnon-monimuotoisuuden-edistaminen-lumo/>
- Laidunpankki: <https://www.laidunpankki.fi/>
- Lumotaito –Hanke:
<https://www.proagria.fi/hankkeet/lumotaito>

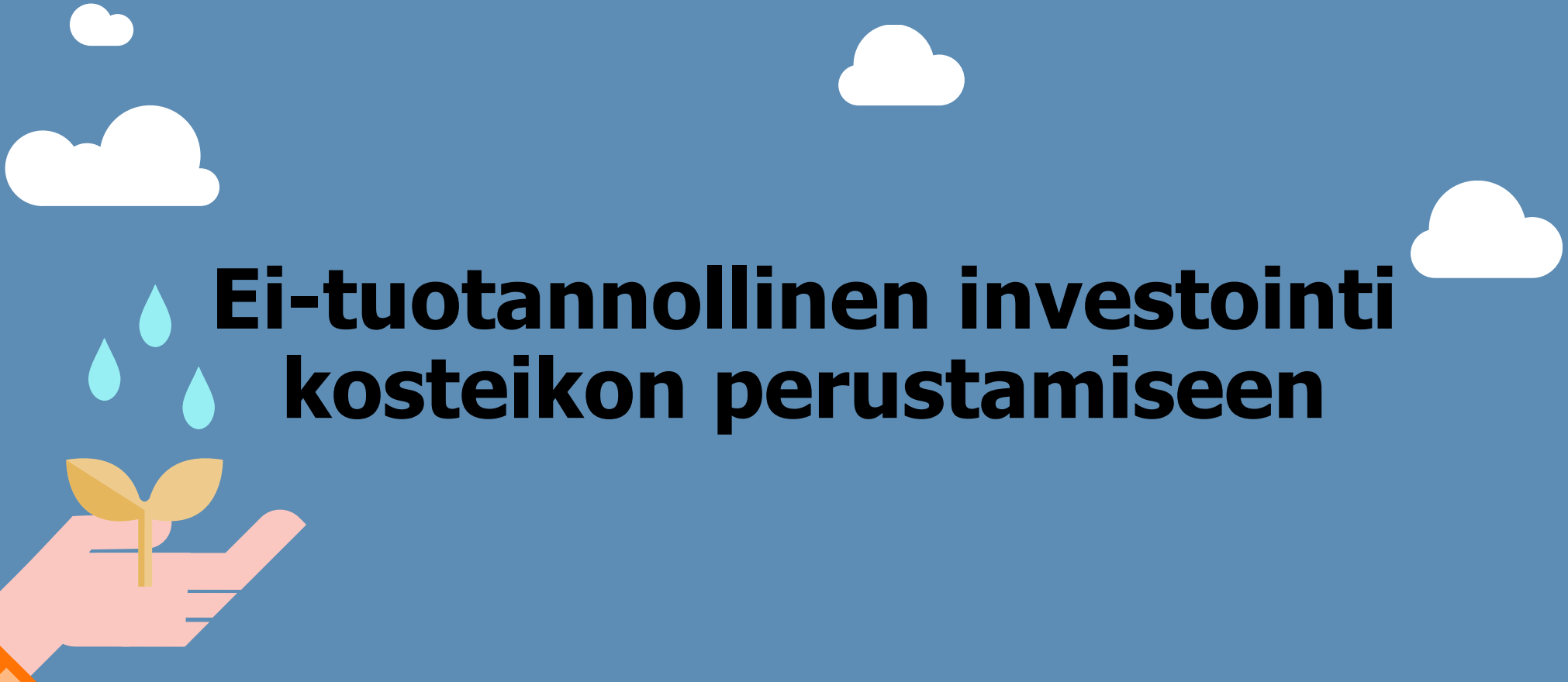
Alkuperäiskasvien ylläpitösopimus

Alkuperäiskasvien ylläpitösopimus

- Voit tehdä alkuperäiskasvien ylläpitösopimuksen ja saada korvausta, jos ylläpitämäsi **alkuperäiskasvilajike on rekisteröity Ruokaviraston ylläpitämään Suomen kansalliseen kasvilajikeluetteloon.**
 - Sopimus voidaan tehdä seuraavien alkuperäiskasvien ylläpidosta:
 - nurmi- ja rehukasvien maatiaislajikkeet
 - viljakasvien maatiaislajikkeet
 - juurikkaiden maatiaislajikkeet
 - siemenperunoiden maatiaislajikkeet
 - öljy- ja kuitukasvien maatiaislajikkeet
 - vihannesten maatiaislajikkeet
 - vanhat kauppalajikkeet
 - vanhojen kauppalajikkeiden muuntuneet kannat.

Alkuperäiskasvien ylläpitosopimuksen ehdot

- **Sopimus on 5-vuotinen**
- **Haku paperilomakkeella**, joka toimitetaan ELY-keskukseen **15.6.2023 mennessä**
- Alkuperäiskasvilajikkeen ylläpitäjän on huolehdittava lajikkeen ylläpidosta asianmukaisella tavalla
 - Viljelijän on varastoitava ja säilytettävä **vähintään kahden hehtaarin siementarvetta** vastaavaa määrää kylvökelpoista siementä maatilalla
 - Ylläpitoerä on muodostettava mahdollisimman hyvälaatuisesta siemenestä ja uusittava erän loppuessa tai itävyyden alentuessa (ei tarvitse perustaa joka vuosi)
 - Ylläpidon tapahduttava viljelijän tavanomaisesti käyttämin menetelmin
 - Nurmikasvin yksittäisen ylläpito viljelyksen ikä voi olla korkeintaan kolme perustamisvuoden jälkeistä vuotta
- **Viljelijän on tehtävä ylläpidon tilanteesta muistiinpanoja**, jotka kattavat kaikki perussiementä tai lisäysmateriaalia edeltävät lajikkeen sukupolvet
- Tukitaso: **400 euroa kasvilajikkeesta vuodessa**

Ei-tuotannollinen investointi kosteikon perustamiseen

Ei-tuotannollisen investointituki, yleistä

- Hakija voi olla
 - Viljelijä, rekisteröity yhdistys, vesioikeudellinen yhteisö
- Korvaus voidaan myöntää:
 - Kosteikoille ja pienten kosteikkojen ketjuille
 - Kaksitasouomille
 - Kosteikkomaisille tulva-alueille
 - Tulvatasanteille, jotka perustetaan luonnonmukaisen vesirakentamisen periaatteiden mukaisesti
 - Uoman luonnontilan parantamiseen
 - Turvepeltojen muuttamiseen kosteikoksi tai suon kaltaiseksi alueeksi (yli 40 % multavuus)
- Investointihankkeen oltava hakijan hallinnassa koko toteuttamisen ajan
- Kosteikon hoitosopimus (5-vuotinen) investoinnin jälkeen
- Investointia ei myönnetä:
 - Kohteelle, jossa käsitellään muualta kuin peltoalueelta tulevaa vesistökuormitusta
 - Kastelualtaan tai järven/lammen rakentamiseen
 - Peruskuivatushankkeelle, jossa ei ole luonnonmukaistettua uomaa

Kosteikon ja tulva-alueen perustaminen

- Perustettava luontaisesti sopiviin paikkoihin pellolle, reuna-alueelle, metsä- tai joutomaalle
- Kosteikko- ja tulva-alueen tulee pidättää mahdollisimman tehokkaasti valuma-alueelta kiintoaines- ja ravinnekuormitusta sekä luoda monipuolisia elinympäristöjä
- Kosteikko tulee perustaa patoamalla
 - Ei saa aiheuttaa olennaista haittaa
 - kosteikkoalueen ulkopuolisten alueiden kuivautukselle
 - Alapuolisten alueiden veden riittävyydelle
 - Muulle maankäytölle
- Kiintoainesta laskeuttava vesialue on oltava tyhjennettävissä lietteestä
- Fosforin saostus erilaisilla kemiallisilla aineilla

Ei-tuotannollinen investointi uoman kunnostamiseen

- Tulva-alueiden palauttaminen
- Pienten kosteikkojen ja tulvatasanteiden perustaminen
- Kaksitasouomien perustaminen
- Veden virtaamaa hidastavien pohjakynnysten tai putkipatojen rakentaminen
- Uomien eroosiosuojauksien tekeminen
- Puron mutkaisuuden lisääminen
- Uomien laadun parantaminen lintujen, kalojen ja rapujen elinympäristöinä

Uoma on kunnostettava luonnonmukaisen vesistörakentamisen periaatteiden mukaisesti

Kosteikkohankkeen pinta-ala

- Vähimmäiskoko on 0,30 ha
 - Pinta-ala on väh. 1 % yläpuolisen valuma-alueen pinta-alasta
 - Kokonaisalaan lasketaan mukaan vesi- ja tulva-alueiden lisäksi penkereet ja hoidon kannalta tarpeelliset reuna-alueet
- Yläpuolisesta valuma-alueesta oltava yli 10 % peltoa
 - Jos kyse on maatalousluonnon monimuotoisuutta edistävästä hankkeesta, yläpuolisen valuma-alueen peltoala voi olla alle 10 %
- Investointikorvauksen kohteena olevan kosteikkohankkeen pinta-ala voi olla pienempi, jos:
 - Kohteessa on paikallinen voimakas kuormitus
 - Kohde sisältyy suojavyöhykettä, luonnon monimuotoisuutta tai kosteikkoa koskevaan yleissuunnitelmaan
 - Kohde ELY-keskuksen arvion mukaan edistää tehokkaasti maatalouden vesiensuojelua, ilmastonmuutoksen torjuntaa tai luonnon monimuotoisuutta

Hakeminen ja korvaus 1/2

- Hakeminen sähköisesti Hyrrä-palvelusta 15.6. mennessä
- Toteutettava 2 vuoden kuluessa **päätöksestä**, perustellusti + 2 vuotta
- Korvaus on kustannusperusteinen:
 - 0,30 – 0,50 ha kokoiselle enintään 4100 €/kohde
 - > 0,50 ha kokoiselle kohteelle enintään 12 000 €/ha
 - Uoman luonnontilan parantamiseen enintään 21 €/m
- Korvausta ei myönnetä
 - Alueen vuokratulot
 - Arvonlisävero
 - Ennen hankkeen aloitusta aiheutuneet kustannukset
 - Koneiden ja laitteiden hankinta
 - Viranomaiskulut
 - Toimenpiteet, joihin saa tukea muuta kautta

Hakeminen ja korvaus 2/2

- Kohtuullinen suunnittelukustannus
- kaivuutyö
- Pintamaan ja kasvillisuuden poisto kosteikkoalueelta
- Poistetun maa-aineksen loppusijoittaminen
- Patojen, pohjakynnysten, penkereiden ja muiden välttämättömien rakenteiden rakentaminen
- Kosteikon pohjan, luiskien ja reuna-alueiden muotoilu
- Kosteikon reuna-alueiden ja tulvatasanteiden kylväminen ja istutukset
- Vastikkeeton työ

Suunnitelma

- Hankkeen yleiskuvaus ja tavoitteet
- Sijaintikartta ja hanke-alueen kartta
 - Yläpuolisen valuma-alueen koko, kosteikon koko ja peltojen osuus valuma-alueesta
- Pinta-ala
- Kustannusarvio kustannuserittelyineen ja rahoitussuunnitelma
- Yksilöity toteutustapa ja –aika ja yleispiirteinen selvitys perustamisen jälkeisistä hoitotoimista
 - Kosteikkoalueen vesien johtaminen, patoaminen
 - Lietteen tyhjennys
 - Selvitys niemekkeistä, saarekkeista, kasvillisuusvyöhykkeistä
 - Selvitys hankkeen vaikutuksista kosteikkoalueen ulkopuolella viljeltävien peltojen kuivatustilanteeseen tai muuhun maankäyttöön
- Allekirjoitusoikeus, kopioi kokouspöytäkirjasta
- Selvitys alueen hallinnasta ja muut mahdolliset luvat

Valintakriteerit/ pisteytys/ päätös

1. Miten hyvin kohteen toimenpidetarve tunnetaan etukäteen?
2. Mikä on kohteeseen tehtävän investoinnin merkitys maatalouden ympäristönsuojelussa tai ilmastonmuutoksen hillinnässä?
3. Kohteen mitoitus ja raja
4. Hankkeen arvioitu vaikuttavuus
5. Hankkeen kustannustehokkuus

Hankkeen toteutusta ei saa aloittaa ennen investointitukipäätöstä.

Maksatusta on mahdollista hakea erissä.

Ennen viimeistä maksatusta hanke on oltava valmis.

Kosteikkojen hoitosopimus

Jenna Unnaslahti,
Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Sopimuksen tavoite

- Kohteen ja hoidon on vastattava vähintään yhteen seuraavista tavoitteista:
 - edistettävä maatalouden aiheuttaman vesistökuormituksen vähentämistä,
 - hillittävä ilmastonmuutosta kosteikoksi muutetulla turvepellolla
 - tai parannettava luonnoltaan yksipuolisen maatalousalueen elinympäristöjen monimuotoisuutta tai edistettävä riista-, kala- tai raputaloutta

Sopimukseen hyväksyttävä ala 1/2

- Sopimuksen kohteena olevan alan on oltava pellon ulkopuolista alaa, maankäyttölajiltaan muuta alaa
- **Hyväksyttäviä kosteikkotyyppejä ovat:**
 - laajat kosteikot tai pienten kosteikkojen ketjut,
 - monimuotoisuuskosteikot,
 - luonnonmukaistetut uomat, kaksitasouomat,
 - tulva-alueet ja –tasanteet, tulvapellot sekä
 - suon kaltaiseksi alueeksi muutetut turvepellot, jos ne on perustettu ei-tuotannollisen investoinnin korvauksella

→ Sopimus voidaan tehdä näiden alle jääneestä ja hoitotoimien kohteena olevasta maa-alasta
- Kosteikon ala on hyväksyttävää myös hoidon kannalta riittävät suoja-alueet

Sopimukseen hyväksyttävä ala 2/2

- **Sopimus voidaan tehdä myös kohteesta, joka on:**
 - perustettu ei-tuotannollisen investoinnin korvauksella
 - ollut aiemmillä ohjelmakausilla vastaavassa sopimuksessa ja sitä on hoidettu ehtojen mukaisesti
 - pieni kosteikko tai tulvapelto, joka on ollut aiemmalla ohjelmakaudella luonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidon sopimuksessa
 - perustettu muulla rahoituksella ja joka täyttää ei-tuotannollisen investoinnin vaatimukset

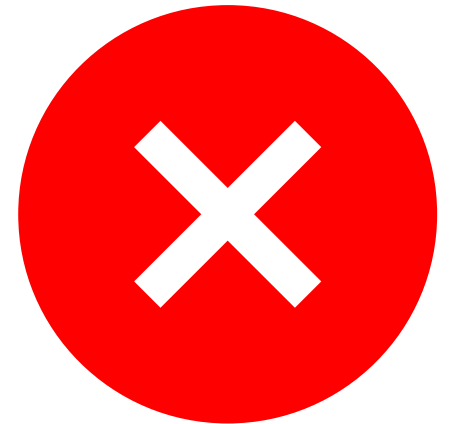

Kuva: Juha Kurki, Pirkanmaan ELY-keskus

Kuvassa pellolle tehty kosteikko hoidon kannalta välttämättömine reuna-alueineen.

Sopimukseen ei hyväksytä

- Jos kohteen perustaminen on vielä kesken 1.5.
- Alueita, joiden valumavesien aiheuttaman kuormitus on pääasiassa muualta kuin maataloudesta. Huom. tämä ei kuitenkaan koske suon kaltaiseksi alueeksi muutettuja turvepeltoja
- Kastelualtaita, joilla ei ole vesiensuojelu- tai monimuotoisuusarvoja
- Alueita, joiden hoidon tavoitteena on muuttaa ala järveksi tai lammeksi
- Entisiä turvesoita, joilla on kasvatettu ruokohelpeä
- Aluetta, jonka hoitoon on myönnetty muuta julkista rahoitusta

Sopimuksen yleisiä edellytyksiä

- Hakijan on oltava viljelijä (alaikäraja 18 vuotta, harjoitettava maataloustoimintaa), rekisteröity yhdistys, vesioikeudellinen yhteisö tai hakijalla on ollut kosteikon hoitosopimus viime kaudella (tilatunnus vaaditaan)
- **Sopimuskausi on viisi (5) vuotta**
 - Sopimuskausi ja -vuosi **alkaa aina 1.5.**
 - Sopimuskausi ja –vuosi päättyy **30.4.**
- Sopimukseen haettavan alan on oltava hakijan hallinnassa koko sopimuskausi
- Sopimukseen haettavan alan on oltava **yhteensä vähintään 0,30 ha** ja yksittäisen peruslohkon alan tulee olla vähintään 0,05 ha (lohkot piirrettävä Vipu-palvelussa)
- Sopimusta **haetaan sähköisesti Vipu-palvelussa**
 - Ilmoita lohkot koodilla Ympäristösopimus kosteikko
- **Maksua on haettava joka vuosi peltotukihaun yhteydessä**, jotta sopimus pysyy voimassa
- **Tukitaso 500 €/ha**

Perustason vaatimukset

- Sopimuksen perustason muodostaa lakisääteiset hoitovaatimukset sellaisilla **suojealueilla**, joita koskee lakisääteisten hoitovaatimusten lintu- ja luontodirektiivin SMR 3 (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY) ja SMR 4 (Neuvoston direktiivi 92/43/ETY) mukaiset vaatimukset
- Sopimusalueella on noudatettava **luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaisia suojelupäätöksiä**, jos sopimusalue sijaitsee tällaisella alueella
- Kirjattava hoitosuunnitelmaan, jos sopimusala sijaitsee suojealueella tai Natura-alueella sekä mainittava näistä johtuvat vaatimukset tai rajoitukset hoitoon

Kaikkia kosteikkotyyppejä koskevat hoitotoimenpiteet

- **Hoidon tulee olla kosteikon tavoitteiden mukainen/vastata tavoitteisiin** (tavoitteet: maatalousalueen vesistökuormituksen vähentäminen, maatalousalueen elinympäristöjen monimuotoisuuden parantaminen, ilmastonmuutoksen hillintä)
- Toimenpiteet **tulee toteuttaa hyväksytyn hoitosuunnitelman mukaisesti vuosittain**
- Sopimuslohkoilla tehtävistä hoitotoimenpiteistä on **pidettävä ajantasaista hoitopäiväkirjaa/lohkomuistiinpanoja** (sitä mukaa kun toimenpiteitä toteutetaan)
- **Hoitotoimenpiteet on aloitettava** jokaisella ympäristösopimukseen sisältyvällä peruslohkolla **ensimmäisenä sopimusvuotena** ellei hyväksytty suunnitelma muuta edellytä.

Maatalouden vesiensuojelua ja luonnon monimuotoisuutta edistävien kosteikkojen hoitotoimenpiteet 1/2

- Kosteikko hidastaa veden kulkua ja edistää ravinteiden pidättymistä (vesiensuojelutavoite)
- Kosteikon toiminta suosii monipuolista eliölajistoa ja voi edistää uhanalaisen lajiston säilymistä (monimuotoisuustavoite)
- **Kosteikkojen vuotuisia hoitotoimenpiteitä voivat olla:**
 - lietteen poisto tarvittaessa (suositus vähintään kerran sopimuskaudella)
 - mahdollisten kemiallisten saostusaineiden poisto ja lisäys
 - pohjapatojen muodostaminen
 - patojen ja uoman hoitotoimet
 - vedenpinnan sääntely sekä
 - kosteikon tai uoman reuna-alueiden kasvillisuuden niitto, kasvijätteen poiskorjuu ja muut vastaavat toimenpiteet. Niittojäte voidaan käyttää hyödyksi.

Maatalouden vesiensuojelua ja luonnon monimuotoisuutta edistävien kosteikkojen hoitotoimenpiteet 2/2

- **Luonnonmukaistettujen uomien ja kaksitasouomien hoitotoimenpiteet ovat:**
 - pohjapatojen kunnosta huolehtiminen,
 - eroosiosuojausten ja muiden veden virtaamaa hidastavien rakenteiden kunnossapito,
 - uoman ja tulva-alueiden vedenjohtokyvyn toimivuudesta huolehtiminen
 - uoman reuna-alueiden kasvillisuuden hoito
 - tulvatasanteiden avoimuuden ylläpito
- **Tulva-alueiden hoitotoimenpiteitä ovat:**
 - kasvillisuuden poisto tarvittaessa
 - alueelle laskeutuneen maa-aineksen poisto
 - mahdollisten reuna-alueiden hoito: kasvillisuuden niitto, kasvijätteen poiskorjuu ja muut vastaavat toimenpiteet

Kasvihuonekaasupäästöjä ehkäisevien (ilmastonmuutosta hillitsevien) kosteikkojen hoitotoimenpiteet

- **Turvepeltojen ennallistamisen hoitotoimenpiteitä ovat:**
 - vedenpinnan korkeuden tarkkailu ja sen pitäminen riittävällä korkeudella turpeen hajoamisen aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen ehkäisemiseksi
 - patorakenteista huolehtiminen
 - mahdollisten reuna-alueiden hoito; kasvillisuuden niitto, kasvijätteen poiskorjuu ja muut vastaavat toimenpiteet.
- Turvepeltoa koskevassa kosteikkojen hoitokohteen vesitaloutta on muutettu siten, että pohjaveden pinta nousee pysyvästi tasolle, joka tehokkaasti ehkäisee turpeen hajoamista

Hoitosuunnitelman sisältö

- **Kosteikon ja hoidon yleiskuvaus ja tavoitteet**, joiden perusteella voidaan arvioida alueen luonto- ja maisema-arvoja tai merkitystä maatalouden vesiensuojelussa tai ilmastonmuutoksen hillinnässä
- **Kosteikon päätavoite** ja miten hoito edistää tavoitteen saavuttamista (huomioiden kohteen sijainti, laajuus ja laatu)
- **Kaikki toteutettavat toimenpiteet** peruslohkoittain sekä toimenpiteiden **toteutusaikataulu** vuosittain
- **Selvitys / maininta, jos muulla julkisella rahoituksella rahoitetaan jotain toimenpiteitä**
- Mainittava, jos alue sijaitsee esim. luonnonsuojelu- tai Natura-alueella ja sitä koskevat perustason mukaiset hoidon vaatimukset ja rajoitukset
- Hoitosuunnitelman teettämiseen voi hakea Neuvo 2030 rahoitusta

Sopimuksen hakeminen

- **Hakemus tehdään Vipu-palvelussa sähköisesti peltotukien haun yhteydessä (viimeinen hakupäivä 15.6)**
- **Sopimuslohkot piirrettävä** (jos uusia lohkoja) ja hoitotoimet mahdollisesti ilmoitettava lohkoittain
 - **Varaa aikaa hakemuksen täyttämiseen!**
- Myös pakolliset liitteet palautetaan Vipu-palvelun kautta
 - Hoitosuunnitelma (kaikille pakollinen liite)
 - Mahdolliset vuokrasopimukset
 - Yhdistysten osalta jäljennös kokouspöytäkirjasta, jossa on päätetty sopimuksen hakemisesta
- Tarkempi ohje sopimuksen hakemiseen Vipu-palvelussa on luettavissa osoitteessa www.ruokavirasto.fi/vipu/

Lohkojen ilmoittaminen Vipu-palvelussa

- Lohko ei ole maatalousmaata
 - Lohkolta poistetaan korvauskelpoisuus, jos se on aiemmin ollut korvauskelpoinen
- Maankäyttölaji: Muu ala
- Ilmoitettava kasvi: **Ympäristösopimus kosteikko**

Muutokset sopimukseen

- Hoitosuunnitelmaan on mahdollista tehdä muutoksia sopimuskauden aikana, mikäli ELY-keskus hyväksyy ehdotetun muutoksen
→ **Muutostilanteissa aina yhteys oman alueen ELY-keskukseen hyvissä ajoin**
- Alan lisääminen mahdollista kunkin vuoden määrärahan puitteissa
- Sopimuksen siirtäminen (esim. SPV-tilanteet, muut hallinnan muutokset)
 - **Siirtoa haettava 15 työpäivän kuluessa** omistus- tai hallintaoikeuden siirtymisestä toimittamalla lomake 160 ELY-keskukseen
- Sopimusalan väheneminen mahdollista tietyin edellytyksin ilman takaisinperintää (Huom. hoidettavaa sopimusalaa kuitenkin jäätävä 0,30 ha)
 - Sopimusalan osittaisissa siirtotilanteissa
 - Ylivoimainen este tai poikkeuksellinen olosuhde
 - Sopimusehtojen mukaista hoitoa ei enää jatketa

Sopimuksesta luopuminen

- Ympäristösopimuksesta voi luopua ilman takaisinperintää, jos:
 - ympäristösopimukseen kuuluva ala vähenee sopimuksen siirtämisen johdosta alle vähimmäismäärän (0,30 ha)
 - luopumisen syynä on ylivoimainen este tai poikkeuksellinen olosuhde. Tuenhakijan on esitettävä ylivoimaisesta esteestä tai poikkeuksellisesta olosuhteesta riittävät todisteet kirjallisesti.

Lisätietoa aiheesta löytyy esimerkiksi

- Peltotukien hakuopas 2023:
<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/peltotukien-hakuopas/peltotukien-hakuopas-2023/>
- Kosteikkojen hoitosopimus:
<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/kosteikkojen-hoitosopimus/>

Kiitos mielenkiinnosta!

Pirkanmaan ELY-keskus:

- Jenna Unnaslahti (maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimukset, kosteikkojen hoitosopimukset, alkuperäiskasvien ylläpito)
- Marika Arrajoki-Alanen (Ei-tuotannolliset investoinnit, kosteikon perustaminen)
- Minna Heinälä (alkuperäisrodut)

ymparistosopimukset.pirkanmaa@ely-keskus.fi

